श्रीः

श्रीमते निगमान्तमहादेशिकाय नमः

श्रीमान् वेङ्कटनाथार्यः कवितार्किककेसरी।
वेदान्ताचार्यवर्यो मे सन्निधत्तां सदा हृदि॥

श्रीदेवराजगुरुभिरनुगृहीतं

॥ श्रीवरवरमुनिशतकम् ॥

This document has been prepared by*

Sunder Kidambi

with the blessings of

श्री रङ्गरामानुज महादेशिकन्

His Holiness *śrīmad āṇḍavan* of *śrīraṅgam*

*This was typeset using LaTeX and the **skt** font.

श्रीः

श्रीमते रामानुजाय नमः

॥ श्रीवरवरमुनिशतकम् ॥

सौम्यजामातृयोगीन्द्रचरणाम्बुजषट्पदम्।
देवराजगुरुं वन्दे दिव्यज्ञानप्रदं शुभम्॥

वरवरमुनिवर्यपादुरत्नं
वरदगुरुं गुरुमाश्रये गुरूणाम्।
उपनिषदुपगीतमर्थतत्त्वं
तदिह यदीयवशंवदं समिन्धे॥ १ ॥

गुणमणिनिधये नमो नमस्ते
गुरुकुलधुर्य नमो नमो नमस्ते।
वरवरमुनये नमो नमस्ते
यतिवरतत्त्वविदे नमो नमस्ते॥ २ ॥

कुरु मयि विमलं दृगञ्चलं ते
कुशलनिदानदयानिधे नमस्ते।
निशिचरपरिपन्थिनित्ययुक्ते
निमिकुलमङ्गळदीपिके नमस्ते॥ ३ ॥

रविसुतसुहृदे नमो नमस्ते
रघुकुलरत्न नमो नमो नमस्ते।
दशमुखमकुटच्छिदे नमस्ते
दशरथनन्दन सन्ततं नमस्ते॥ ४ ॥

यदि पुनरभिधेयमद्वितीयं
कृतिभिरतः परमीक्ष्यते न किञ्चित्।
विजहति न हि जातु शुक्तिमुक्तं
विशदशशिद्युतिमौक्तिकं विदग्धाः॥ ५ ॥

www.prapatti.com

देव प्रसीद मयि दिव्यगुणैकसिन्धो
 दृष्ट्या दयाऽमृतदुहा सकृदीक्षितुं माम्।
नैतेन कृत्यमसतेति न चिन्तयित्वा
 नारायणं गुरुवरं वरदं विदन्मे॥ ६ ॥

श्रीमद्रङ्गं जयतु परमंधाम तेजोनिधानं
 भूमा तस्मिन् भवतु कुशली कोपि भूमासहायः।
दिव्यं तस्मै दिशतु विभवं देशिको देशिकानां
 काले काले वरवरमुनिः कल्पयन् मङ्गळानि॥ ७॥

तस्यै नित्यम्प्रदिशति दिशे दक्षिणस्यै नमस्यां
 यस्यामाविर्भवति जगताञ्जीवनी सह्यकन्या।
पुण्यैर्यस्याः क्षितितलजुषं पूरुषं रङ्गभूषां
 पश्यन्धन्यो वरवरमुनिः पालयन्वर्तते नः॥ ८ ॥

आशापाशैरवधिविधुरैः स्वैरमाकृष्यमाणं
 दूराद्दूरं पुनरपि न मे दूयतामेव चेतः।
अन्तःकृत्वा वरवरमुने नित्यमङ्घ्रिद्वयं ते
 धाराकारस्मरणसुभगं निश्चली भूय तत्र॥ ९ ॥

त्वम्मे बन्धुस्त्वमसि जनकस्त्वं सखा देशिकस्त्वं
 विद्या वृत्तं सुकृतमतुलं वित्तमप्युत्तमं त्वम्।
आत्मा शेषी भवसि भगवन्नान्तरश्शासिता त्वं
 यद्वा सर्वं वरवरमुने ! यद्यदात्मानुरूपम्॥ १० ॥

आम्नायेषु स्मृतिभिरमितैस्सेतिहासैः पुराणैः
 दृश्यं यत्नैर्यदिह विदुषां देशिकानां प्रसादात्।
स्वैरालापैस्सुलभयसि तत्पञ्चमोपायतत्त्वं
 दर्शंदर्शं वरवरमुने दैन्यमस्मद्विधानाम्॥ ११ ॥

सत्सम्बन्धो भवति हितमित्यात्मनैवोपदिष्टं
 शिष्टाचारं दृढयितुमिह श्रीसखो रङ्गधुर्यः।

द्वारं प्राप्य प्रथितविभवो देवदेवस्त्वदीयं
    दृष्ट्वैव त्वां वरवरमुने दृश्यते पूर्णकामः॥ १२॥

सोऽयम्भूयस्स्वयमुपगतो देशिकैस्संसदं ते
    श्रुत्वा गूढं शठरिपुगिरामर्थतत्त्वं त्वदुक्तम्।
आगोपालं प्रथयतितरामद्वितीयं त्वदीयं
    वाचां दूरं वरवरमुने वैभवं शेषशायी॥ १३॥

सिद्धोपायस्त्वमिह सुलभो लम्भयन्पूरुषार्थान्
    अज्ञातांश्च प्रथयसि पुनः यत्ततो देशिकस्त्वम्।
देवी लक्ष्मी भवसि दयया वत्सलत्वेन च त्वं
    कोसौ यस्त्वां वरवरमुने! मन्यते नात्मनीनम्॥ १४॥

नित्यं पत्युः परिचरणतो वर्णतो निर्मलत्वात्
    वृत्या वाचां निबुधसरितश्चातुरीमुद्गिरन्त्या।
शेषः श्रीमानिति रघुपतेरन्तरेणाऽपि वाणीः
    को नाम त्वां वरवरमुने कोविदो नावगन्तुम्॥ १५॥

सत्यं सत्यं पुनरिति पुरा सारविद्भिर्यदुक्तं
    ब्रूमश्श्रोत्रैश्शृणुत सुधियो मत्सरं वर्जयित्वा।
तत्त्वं विष्णुः परमनुपमं तत्पदं प्राप्यमेवं
    तत्सम्प्राप्तौ वरवरमुनेर्देशिको दीर्घदर्शी॥ १६॥

लक्ष्यं यस्ते भवति भगवंश्चेतसश्चक्षुषो वा
    तुभ्यं द्रुह्यन्त्यपि कुमतयो ये वृथा मत्सरेण।
मुक्तिं गच्छेन्मुषितकलुषो मोहमुद्धूय सोऽयं
    नानाभूतान्वरवरमुने नारकान्प्राप्नुयुस्ते॥ १७॥

स्वप्नेऽपि त्वत्पदकमलयोरञ्जलिं कल्पयित्वा
    श्रुत्वा यद्वा सकृदपि विभो! नामधेयं त्वदीयम्।
निष्प्रत्यूहं वरवरमुने! मानवः कर्मबन्धान्
    भस्मीकृत्य प्रविशति परं प्राप्यमेव प्रदेशम्॥ १८॥

यस्मिन् किञ्चिद्विधिरपि यथा वीक्षितुं न क्षमः स्यात्
वक्तुं शक्तः क इह भगवन्! वैभवं तत्त्वदीयम्।
यस्सर्वज्ञः स खलु भगवानीक्षते तत्समग्रं
तस्याऽपि त्वं वरवरमुने! मन्यसे तत्त्वमेकः॥ १९ ॥

कालोऽनन्तः कमलजनुषो न व्यतीताः कियन्तः
तिर्यङ्मर्त्यस्तृणवनलताः प्रस्तरोवाऽप्यभूवम्।
इत्थं व्यर्थैजनिमृतिशतैरेनसामेव पात्रं
दिष्ट्या सोऽहं वरवरमुने दृष्टिगम्यस्तवासम्॥ २० ॥

मुक्त्वैव त्वां वरवरमुने सम्पदां मूलकन्दं
क्षेमं किञ्चिन्नखलु सुलभं केशवैकान्त्यभाजाम्।
दृष्टो दैवात्तव पुनरनुक्रोशकोशैरपाङ्गैः
निर्मर्यादः पशुरपि भृशं नीयते निर्मलत्वम्॥ २१ ॥

मर्त्यङ्कञ्चन्वरवरमुने! मानहीनः प्रशंसन्
पादौ तस्य प्रपदनपरः प्रत्यहं सेवमानः।
तच्छेषत्वं निरयमपि यश्श्लाघ्यमित्येव भुङ्क्ते
सोऽयं प्राप्तः कथमिव परं त्वत्पदैकान्त्यवृत्तम्॥ २२ ॥

नित्यानां यः प्रथमगणनां नीयसे शस्त्रमुख्यैः
कृत्याऽऽकृत्या भवसि कमलाभर्तुरेकान्तमित्रम्।
देवः स्वामी स्वयमिह भवन्सौम्यजामातृयोगी
भोगीश त्वद्विमुखमपि मां भूयसा पश्यसित्वम्॥ २३ ॥

अर्थौदार्यादपि च वचसामञ्जसा सन्निवेशात्
आविर्बाष्पैरमलमतिभिर्नित्यमाराधनीयम्।
आशासानैर्वरवरमुने नित्यमुक्तैरलभ्यं
मर्त्यो लब्धुं प्रभवति कथं मद्विधः श्रीमुखं ते॥ २४ ॥

साराऽसारप्रमितिरहितस्सर्वथा शासनं ते
सद्यः श्रीमन्! कपिकरकृतां मालिकामेव कुर्याम्।

www.prapatti.com

नोचेदेतद्वरवरमुने ! दूरदूरं श्रुतीनाम्
मौलौ कुर्यात्पुरुषवृषभो मैथिलीभागधेयम्॥ २५ ॥

लक्ष्यं त्यक्त्वा यदपि विफलो जायते रामबाणो !
वाणी दिव्या वरवरमुने ! जातु नैवन्त्वदीयम्।
सोऽयं सर्वम्मदभिलषितं वर्षति श्रीमुखाब्दः
तस्मै नित्यन्तदिह परमं धाम कस्माद्दुरापम्॥ २६ ॥

प्रेमस्थानं वरवरमुने ! सन्तु सन्तश्शतं ते
तुल्यः को वा वरदगुरुणा तेषु नारायणेन।
सानुक्रोशस्स तु मयि दृढं सर्वदोषास्पदेस्मिन्
मामेवं ते मनसि कुरुते मत्समः को हि लोके॥ २७ ॥

भक्त्युत्कर्षं दिशति यदि मे पादपद्मे त्वदीये
तस्मादस्मै भवति वरदस्सार्थनामा गुरुर्मे।
यद्वा तस्मै वरवरमुने ! यद्यहं प्रेमयुक्तो
धन्यस्त्वं मामनुभजसि तत्किन्न मन्ये यदन्यैः॥ २८ ॥

यत्सम्बन्धाद्भवति सुलभं यस्य कस्याऽपि लोके
मुक्तैर्नित्यैरपि दुरधिगं दैवतं मुक्तिमूलम्।
तं त्वामेवं वदति वरदे सौहृदं मे यदि स्यात्
तस्यैव स्याद्वरवरमुने सन्निधौ नित्यवासः॥ २९ ॥

सर्वावस्थासदृशविविधाऽशेषगस्त्वत्प्रियाणां
त्यक्त्वा भर्तुस्तदपि परमं धाम तत्प्रीतिहेतोः।
मग्नानग्नौ वरवरमुने मादृशानुन्निनीषन्
मर्त्याऽवासो भवसि भगवन् ! मङ्गळं रङ्गधाम्नः॥ ३० ॥

प्रत्यूषार्कद्युतिपरिचयस्मेरपद्माभिताम्रं
पश्येयं तद्वरवरमुने पादयुग्मं त्वदीयम्।
पाथो बिन्दुः परमणुरपि स्पर्शवेधी यदीयो
भावेभावे विशयमुषितान्पावयत्येव लोकान्॥ ३१ ॥

नित्ये लोके निवसति पुनः श्रीमति क्ष्मागतानां
दूरीभावः प्रभवति पुरा दुष्कृतर्दुर्विपाकैः।
सम्प्रत्येवं सकलसुलभो यद्यपि त्वं दयाब्धे
मामेवैकं वरवरमुने मन्यसे वर्जनीयम्॥ ३२॥

त्वत्पादाब्जप्रणयविधुरो दूरगस्त्वत्प्रियाणां
त्वत्सम्बन्धस्मरणविमुखो वीतरागस्त्वदुक्तौ।
त्वत्कैङ्कर्यत्वदुपसदनत्वत्प्रणामाऽनभिज्ञो
दूये दूरं वरवरमुने! दोषलक्षैकलक्ष्यम्॥ ३३॥

प्रादुर्भूतप्रचुरमतयो ये परब्रह्मसाम्यात्
पश्यन्तस्तत्पदमनुपमं ये पुनश्शुद्धसत्त्वाः।
सर्वैरेतैर्वरवरमुने! शश्वदुद्दिश्य सेव्यं
काङ्क्षत्येतत्कथमयमहो कामकामः पदाब्जम्॥ ३४॥

प्राप्तः क्षेमं प्रकृतिमधुरैः प्रागपि त्वत्कटाक्षैः
सोऽयञ्जन्तुस्त्वदनुभजनं त्वत्त एवाप्तुमिच्छन्।
क्रन्दत्युच्चैः कलुषमतिभिः संवसन् कामकामैः
कालक्षेपो वरवरमुने! तत्कथं युज्यते ते॥ ३५॥

कोणैरक्ष्णः कुमनसमिमं निर्मलं कल्पयित्वा
हातुं दूरे वरवरमुने! हा! कथं युज्यते ते।
पाथः पातुं प्रयतनपरःपङ्किलं शोधयित्वा
पङ्के मुञ्चन् पुनरिदमतः प्राप्नुयादेव किंवा॥ ३६॥

कालः किंस्विन्न भवति समं काङ्क्षितः काङ्क्षितानां
यस्मिन्नस्मादनलजलधेरुत्प्लुतस्त्वांनमस्यन्।
सिक्तः श्रीमन्! वरवरमुने! शीतलैस्त्वत्कटाक्षैः
मुक्तस्तापैरमृतमतुलं गाहते मोदमानः॥ ३७॥

पारावारप्लवनचतुरः कुञ्जरो वानराणां
पद्माभर्तुः प्रियसहचरः पत्रिणामीश्वरो वा।

www.prapatti.com

वायुर्भूत्वा सपदि यदि वा मार्गमुल्लङ्घ्य दुर्गं
कालेकाले वरवरमुने! कामये वीक्षितुं त्वाम्॥ ३८॥

कामक्रोधक्षुभितहृदयाः कारणं वर्जयित्वा
मर्त्यौपम्यं वरवरमुने! ये पुनर्मन्वते ते।
दुष्टं तेषामभिमततया दुर्वसं देशमृच्छन्
अन्तःस्वान्तं कथमपि मिथो भावयेयं भवन्तम्॥ ३९॥

नामैतत्ते नवनवरसं नाथ! सङ्कीर्त्यनृत्यन्
अन्तःकर्तुं वरवरमुने! नित्यमिच्छत्ययं त्वाम्।
अर्द्धंनिद्रा हरति दिवसस्याऽर्द्धमन्यन्नृशंसो
वासो मूढैर्मलिनमतिभिर्वाक्प्रवृत्तिं निरुन्धे॥ ४०॥

अन्तर्ध्यायन्वरवरमुने! यद्यपि त्वामजस्रं
विश्वं तापैस्त्रिभिरभिहतं वीक्ष्य मुह्यामसह्यम्।
क्षुत्सम्पातक्षुभितमनसां को हि मध्ये बहूनां
एकस्स्वादु स्वयमनुभवेन्नेति चेतःप्रसादम्॥ ४१॥

सत्त्वोदग्रैस्सकलभुवनश्लाघनीयैश्चरित्रैः
त्रैयन्तार्थप्रकटनपरैः सारगर्भैर्वचोभिः।
लोकोत्तीर्णं वरवरमुने लोकसामान्यदृष्ट्या
जानानस्त्वां कथमपि न मे जायतामक्षिगम्यः॥ ४२॥

कल्याणैकप्रवणमनसं कल्मषोपप्लुतानां
क्षान्तिस्थेमद्रढिमसमताशीलवात्सल्यसिन्धो।
त्वामेवाऽयं वरवरमुने! चिन्तयन्नीप्सति त्वाम्
आर्तं श्रीमन्! कृपणमपि मामर्हसि त्रातुमेव॥ ४३॥

दोषैकान्ती दुरितजलधिर्देशिको दुर्मतीनां
मूढो जन्तुर्ध्रुवमयमिति श्रीमता मोचनीयः।
पादुयुग्मं भवदनुचरैरर्पितं भक्तिनम्रे
मौलौ कृत्वा वरवरमुने वर्ततां तत्र धन्यः॥ ४४॥

नित्यं निद्राविगमसमये निर्विशङ्कैरनेकैः
त्वन्नामैव श्रुतिसुमधुरं गीयमानं त्वदीयैः।
प्रायस्तेषां प्रपदनपरो निर्भरस्त्वत्प्रियाणां
पादाम्भोजे वरवरमुने! पातुमिच्छाम्यहं ते॥ ४५॥

अन्तःस्वान्तं कमपि मधुरं मन्त्रमावर्तयन्तीम्
उद्यद्बाष्पस्तिमितनयनामुज्झिताशेषवृत्तिम्।
व्याख्यागर्भं वरवरमुने! त्वन्मुखं वीक्षमाणां
कोणे लीनः क्वचिदनुरसौ संसदं तामुपास्ताम्॥ ४६॥

आबिभ्राणश्चरणयुगलीमर्पितां त्वत्प्रसादात्
वारंवारं वरवरमुने! वन्दमानेन मूर्ध्ना।
शृण्वन्वाचः श्रुतिशतशिरस्तत्त्वसञ्जीविनीस्ते
पश्यन्मूर्तिं परिषदि सतां प्रेक्षणीयो भवेयम्॥ ४७॥

काले यस्मिन्कमलनयनं देवमालोकयिष्यन्
निर्यासि त्वं वरवरमुने! नित्ययुक्तैस्त्वदीयैः।
अग्रे नृत्यन्नयमपि तदा गाहतां हर्षसिन्धौ
मज्जम्मज्जम्मधुवनजुषां वैभवं यूथपानाम्॥ ४८॥

भूत्वा पश्चात्पुनरयमथ व्योम्नि गोपायमानो
भूयः पार्श्वद्वितयसुषमासागरं गाहमानः।
जल्पन्नुच्चैर्जयजय विभो! जीवजीवेति वाचं
शंसन्मार्गं वरवरमुने! सौविदल्लो भवेयम्॥ ४९॥

देवी गोदा यतिपतिशठद्वेषिणौ रङ्गशृङ्गं
सेनानाथो विहगवृषभः श्रीनिधिस्सिन्धुकन्या।
भूमानीलागुरुजनवृतः पूरुषश्चेत्यमीषाम्
अग्रे नित्यं वरवरमुनेरङ्घ्रियुग्मं प्रपद्ये॥ ५०॥

भृत्यैर्द्वित्रैः प्रियहितपरैरञ्चिते भद्रपीठे
तुङ्गं तुलासनवरमलङ्कुर्वतस्सोपधानम्।

www.prapatti.com

अङ्घ्रिद्वन्द्वं वरवरमुनेरब्जपत्राऽभिताम्रं
मौलौ वक्त्रे भुजशिरसि मे वक्षसि स्यात्क्रमेण॥ ५१ ॥

अग्रे पश्चादुपरि परितो भूतलं पार्श्वतो मे
मौलौ वक्त्रे वपुषि सकले मानसाम्भोरुहे च।
दर्शंदर्शं वरवरमुने! दिव्यमङ्घ्रिद्वयं ते
मज्जन्मज्जन्नमृतजलधौ निस्तरेयं भवाब्धिम्॥ ५२ ॥

कर्माधीने वपुषि कुमतिः कल्पयन्नात्मभावं
दुःखे मग्नः किमिति सुचिरं दूयते जन्तुरेषः।
सर्वं त्यक्त्वा वरवरमुने! सम्प्रति त्वत्प्रसादात्
दिव्यं प्राप्तुं तव पदयुगं देहि मे सुप्रभातम्॥ ५३ ॥

या या वृत्तिर्मनसि मम सा जायतां संस्मृतिस्ते
यो यो जल्पस्स भवतु विभो! नामसङ्कीर्तनं ते।
या या चेष्टा वपुषि भगवन्! सा भवेद्वन्दनं ते
सर्वं भूयाद्वरवरमुने! सम्यगाराधनं ते॥ ५४ ॥

कामावेशः कलुषमनसामिन्द्रियार्थेषु योऽसौ
भूयो नाथे मम तु शतधा वर्ततामेव भूयान्।
भूयोऽप्येवं वरवरमुने! पूजनत्वे प्रियाणां
भूयोभूयस्तदनुभजने पूर्णकामो भवेयम्॥ ५५ ॥

भक्ष्याऽभक्ष्ये भयविरहितस्सर्वता भक्षयित्वा
सेव्याऽसेव्यौ समयरहितस्सेवया तोषयित्वा।
कृत्याकृत्ये किमपि न विदन् गर्हितं वाऽपि कृत्वा
कर्तुं युक्तं वरवरमुने! काङ्क्षितं त्वत्प्रियाणाम्॥ ५६ ॥

वृत्तिं त्रातुं वरवरमुने! विश्वतो वीतरागैः
प्राप्यं सद्भिः परमिदमसौ नेच्छति ब्रह्मसाम्यम्।
निर्मर्यादः पततु निरये निन्दितैरप्यनल्पैः
लब्ध्वा किञ्चित्त्वदनुभजनं त्वन्मुखोल्लासमूलम्॥ ५७ ॥

www.prapatti.com

नाऽसौ वासं नभसि परमे वाञ्छति त्वत्प्रसादान्
मर्त्यावासो यदिह सुलभः कोऽपि लाभो महीयान्।
किञ्चित्कृत्वा वरवरमुने! केवलं त्वत्प्रियाणां
पश्यन् प्रीतिं भवति भवतो वीक्षणानां निधानम्॥ ५८॥

अस्माद्भूयांस्त्वमसि विविधानात्मनश्शोधयित्वा
पद्मामर्तुः प्रतिदिनमिह प्रेषयन् प्राभृतानि।
तस्मिन्दिव्ये वरवरमुने! धामनि ब्रह्मसाम्यात्
पात्रीभूतो भवति भगवन्! नैवकिञ्चिद्दयायाः॥ ५९॥

जप्यन्नान्यत्किमपि यदि मे दिव्यनाम्नस्त्वदीयाः
नैवोपास्यं नयनसुलभादङ्घ्रियुग्मादृते ते।
प्राप्यं किञ्चिन्न भवति परं प्रेष्यभावादृते ते
भूयादस्मिन् वरवरमुने! भूतले नित्यवासः॥ ६०॥

मन्त्रो दैवं फलमिति मया वाञ्छितं यद्यपि स्यात्
मध्ये वासो मलिनमनसामेवमेवं यदि स्यात्।
यद्वा किञ्चित्त्वदनुभजनं सर्वदा दुर्लभं स्यात्
देहं त्यक्तुं वरवरमुने! दीयतां निश्चयो मे॥ ६१॥

आचार्यत्वं तदधिकमिति ख्यातमाम्नायमुख्यैः
एष श्रीमान् भवति भगवान् ईश्वरत्वं विहाय।
मन्त्रं दाता वरवरमुने! मन्त्ररत्नं त्वदीयं
देवः श्रीमान् वरवरमुनिर्वर्तते देशिकत्वे॥ ६२॥

आत्मानात्मप्रमितिविरहात्पत्युरत्यन्तदूरो
घोरे तापत्रितयकुहरे घूर्णमानो जनोऽयम्।
पादच्छायां वरवरमुने! प्रापितो यत्प्रसादात्
तस्मै देयं तदिह किमिव श्रीनिधे विद्यते ते॥ ६३॥

विख्यातं यद्रघुकुलपते विश्वतः क्ष्मातलेऽस्मिन्
नित्योदग्रं वरवरमुने! निस्सपत्नं महत्त्वम्।

www.prapatti.com

पश्यन्नन्धः प्रकृतिविवशो बालिशो यादृशोऽयं
तत्त्वं तस्य प्रकटयसि मे तादृशैरेव योगैः॥ ६४ ॥

लक्ष्मीभर्तुः परमगुरुतां लक्षयन्ती गुरूणां
पारम्पर्यक्रमविवरणी या हि वाणी पुराणी।
अर्थं तस्याः प्रथयसि चिरादन्यतो यद्दुरापं
दिव्यं तन्मे वरवरमुने! वैभवं दर्शयित्वा॥ ६५ ॥

तत्त्वं यत्ते किमपि तपसा तप्यतामप्यृषीणां
दूराद्दूरं वरवरमुनेदुष्कृतैकान्तिनो मे।
व्याकुर्वाणः प्रतिपदमिदं व्यक्तमेवं दयावान्
नाथो नैतत्किमिति जगति ख्यापयत्यद्वितीयम्॥ ६६ ॥

कालेकाले कमलजनुषां नास्ति कल्पायुतं किं
कल्पेकल्पे हरिरवतरन् कल्पते किन्न मुक्त्यै।
मृत्वामृत्वा तदपि दुरितैरुद्भवन्तो दुरन्तैः
अद्याऽपि त्वां वरवरमुने! हन्त नैवाऽऽश्रयन्ते॥ ६७ ॥

कारागारे वरवरमुने! वर्तमानश्शरीरे
तापैरेष त्रिभिरपि चिरं दुस्तरैस्तप्यमानः।
इच्छन्भोक्तुं तदपि विषयानेव लोकः क्षुधार्तो
हित्वैव त्वां विलुठति बहिर्द्वारि पृथ्वीपतीनाम्॥ ६८ ॥

मध्ये मांसक्षतजगहनं विड्भुजामेव भोज्यं
दीनो वोढुं दृढमिति वपुश्चेष्टते रात्र्यहानि।
भग्ने तस्मिन् परिणमति यः पातकी यातनाभ्यो
देही नित्यो वरवरमुने! केन जिज्ञासनीयः॥ ६९ ॥

अल्पादल्पं क्षणिकमसकृद्दुष्कृतान्येव कृत्वा
दुःखोदग्रं सुखमभिलषन्दुर्लभैरिन्द्रियार्थैः।
मोघं कृत्वा वरवरमुने! मुक्तिमूलं शरीरं
मज्जत्यन्धे तमसि मनुजस्त्वत्प्रियस्त्वत्प्रियाणाम्॥ ७० ॥

पश्यन्नेवं प्रभवति जनो नेर्ष्यितुं त्वत्प्रभावं
    प्राज्ञैरुक्तं पुनरपि हसन्दर्शयत्यभ्यसूयाम्।
नश्यत्यस्मिन् वरवरमुने! नाथ! युक्तं तदस्मिन्
    प्रत्यक्षं तत्परिकलयितुं तत्त्वमप्राकृतं ते॥ ७१ ॥

सत्त्वोन्मेषप्रमुषितमनःकल्मषैः सत्त्वनिष्ठैः
    सङ्गं त्यक्त्वा सकलमपि यः सेव्यसे वीतरागैः।
तस्मै तुभ्यं वरवरमुने! दर्शयन्नभ्यसूयां
    कस्मै कृत्वा किमिव कुमतिः कल्पतामिष्टिसिद्ध्यै॥ ७२ ॥

दिव्यं तत्ते यदिह कृपया देवदेवोपदिष्टं
    तत्त्वं भूयाद्वरवरमुने! सर्वलोकोपलभ्यम्।
व्यक्ते तस्मिन् विदधति भवद्वैभवद्वेषिणो ये
    द्वेषं त्यक्त्वा सपदि दुरितध्वंसिनीं त्वत्सपर्याम्॥ ७३ ॥

केचित्स्वैरं वरवरमुने! केशवं संश्रयन्ते
    तानप्यन्ये तमपि सुधियस्तोषयन्त्यात्मवृत्त्या।
त्वत्तो नाऽन्यत्किमपि शरणं यस्य सोयं त्वदीयो
    भृत्यो नित्यं भवति भवतः प्रेयसां प्रेमपात्रम्॥ ७४ ॥

दीने पूर्णां भवदनुचरे देहि दृष्टिं दयाऽऽर्द्रां
    भक्त्युत्कर्षं वरवरमुने! तादृशं भावयन्तीम्।
येन श्रीमन्! द्रुतमहमितः प्राप्य युष्मत्पदाब्जं
    त्वद्विश्लेषे तनुविरहितस्तत्र लीनो भवेयम्॥ ७५ ॥

त्वत्पादाब्जं भवतु भगवन् दुर्लभं दुष्कृतो मे
    वासोऽपि स्यात् वरवरमुने! दूरतस्त्वत्प्रियाणाम्।
त्वद्वैमुख्याद्विफलजनुषो ये पुनस्तूर्णमेषां
    दूरीभूतः क्वचनगहने पूर्णकामो भवेयम्॥ ७६ ॥

सिंहव्याघ्रौ सपदि विपिने पन्नगः पावको वा-
    कुर्युः प्राणान्तकमपि भयं को विरोधस्ततो मे।

www.prapatti.com

नैते दोषग्रहणरुचयस्त्वत्प्रियैर्निर्निमित्तैः
    नानाजल्पैर्वरवरमुने ! नाशयन्त्यन्तिकस्थान्॥ ७७ ॥

त्वद्भृत्यानामनुभजति यस्सर्वतो भृत्यकृत्यं
    तद्भृत्यानामभिलषति यस्तादृशं प्रेष्यभावम्।
मद्भृत्योऽसाविति मयि स चेत्सानुकल्पैरपाङ्गैः
    क्षेमं कुर्याद्वरवरमुने ! किं पुनश्शिष्यते मे॥ ७८ ॥

क्वाऽहं क्षुद्रः कुलिशहृदयो दुर्मतिः क्वात्मचिन्ता
    त्रैयन्तानामसुलभतरं तत्परं क्वाऽऽत्मतत्त्वम्।
इत्थम्भूते वरवरमुने ! यत्पुनस्स्वात्मरूपं
    द्रष्टुं तत्तत्समयसदृशं देहि मे बुद्धियोगम्॥ ७९ ॥

सोढुं तादृग्रघुपरिवृढो न क्षमस्त्वद्वियोगं
    सद्यः काङ्क्षन् वरवरमुने ! सन्निकर्षं तवैषः।
सायम्प्रातस्तव पदयुगं शश्वदुद्दिश्य दिव्यं
    मुञ्चन् बाष्पं मुकुलितकरो वन्दते हन्त मूर्ध्ना॥ ८० ॥

अन्तस्ताम्यन्नघुपतिरसावन्तिके त्वामदृष्ट्वा
    चिन्ताक्रान्तो वरवरमुने ! चेतसो विश्रमाय।
त्वन्नामैव श्रुतिसुखमिति श्रोतुकामो मुहुर्मां
    कृत्यैरन्यैः किमिह तदिदं कीर्तयेति ब्रवीति॥ ८१ ॥

भुङ्क्ते नैव प्रथमकवले यस्त्वया नोपभुक्ते
    निद्रा नैव स्पृशति सुहृदं त्वां विना यस्य नेत्रे।
हीनो येन त्वमसि सलिलोत्क्षिप्तमीनोपमानः
    कोऽसौ सोढुं वरवरमुने ! राघवस्त्वद्वियोगम्॥ ८२ ॥

पत्रं मूलं सलिलमपि यत्पाणिनोपाहृतं ते
    मात्रा दत्तादपि बहुमतं पत्युरेतद्रघूणाम्।
शाखागेहं समजनि विभोः सम्मतं सौधशृङ्गं
    भूत्वा वासो महदपि वनं भोगभूमिस्त्वयाऽभूत्॥ ८३ ॥

अध्वश्रान्तिं हरसि सरसैरार्द्रशाखासमीरैः
पादौ संवाहयसि कुरुषे पर्णशालां विशालाम्।
भोज्यं दत्वा वरवरमुने! कल्पयन् पुष्पशय्यां
पश्यन्धन्यो निशिरघुपतिं पासि पत्नीसहायम्॥ ८४ ॥

पश्यन्नग्रे परिमितहितस्निग्धवाग्वृत्तियोगं
सद्यः शोकप्रशमनपरं सान्त्वयन्तं भवन्तम्।
प्राज्ञो जज्ञे स खलु भगवान्दूयमानो वनान्ते
पश्चात्कर्तुं वरवरमुने! जानकीविप्रयोगम्॥ ८५ ॥

सुग्रीवो नश्शरणमिति यत्सूनृतं भ्रातुरर्थे
पम्पातीरे पवनजनुषा भाषितं शोभते ते।
कालातीते कपिकुलपतौ देव तत्रैव पश्चात्
चापं धून्वन्वरवरमुने यद्भवान्निग्रहेऽभूत्॥ ८६ ॥

यस्मिन्प्रीतिं मदभिलषितामार्यपुत्रो विधत्ते
येनोपेतः स्मरति न पितुस्सोऽतिवीरो गतिर्मे।
इत्येवं त्वां प्रति रघुपतिप्रेयसी सन्दिशन्ती-
व्यक्तं देवी वरवरमुने तत्त्वमाह त्वदीयम्॥ ८७ ॥

बाणैर्यस्य ज्वलनवदनैर्वाहिनी वानराणां
वात्यावेगभ्रमितजलदस्तोमसाधर्म्यमेति।
सोऽयं भग्नो वरवरमुने! मेघनादश्शरैस्ते
रक्षोनाथः कथमितिरथा हन्यते राघवेण॥ ८८ ॥

पृथ्वीं भित्वा पुनरपि दिवं प्रेयसीमश्नुवानां
दृष्ट्वा श्रीमद्वदनकमले दत्तदृष्टिः प्रसीदन्।
प्रेमोदग्रैर्वरवरमुने! भृत्यकृत्यैस्त्वदीयैः
नीतः प्रीतिं प्रतिदिनमसौ शासिता नैर्ऋतीनाम्॥ ८९ ॥

सोदर्येषु त्वमसि दयितो यस्य भृत्यस्सुहृद्वा
सोढव्योऽभूत्त्वयि सहचरे जानकीविप्रयोगः।

www.prapatti.com

ध्यायन्ध्यायन्वरवरमुने! तस्य ते विप्रयोगं
मन्येऽनिद्रामरतिजनितां मानयत्यग्रजोऽयम्॥ ९० ॥

मुग्धालोकं मुखमनुभवन्मोदते नैव देव्याः
स्निग्धालापं कपिकुलपतिं नैव सिञ्चत्यपाङ्गैः।
त्वामेवैकं वरवरमुने! सोदरं द्रष्टुकामो
नाथो नैति क्वचिदपि रतिं दर्शने यूथपानाम्॥ ९१ ॥

एवं देवः स्वयमभिलषन्नेष ते शेषवृत्तिं
जज्ञे भूयस्त्वदनुजगदानन्दनो नन्दसूनुः।
दूरीभावं वरवरमुने! दुस्सहं पूर्वजस्ते
धन्यस्त्यक्त्वा धयतु न चिराच्चाक्षुषा राघवस्त्वाम्॥ ९२ ॥

पारम्पार्यं प्रणयमधुरे पादपद्मे त्वदीये
पश्येयं तत्किमपि मनसा भावयन्तं भवन्तम्।
कामक्रोधप्रकृतिरहितैः काङ्क्षितत्वत्प्रसादैः
सद्भिस्सार्कं वरवरमुने! सन्ततं वर्तिषीय॥ ९३ ॥

पश्यत्वेनं जनकतनया पद्मगर्भैरपाङ्गैः
प्रारब्धानि प्रशमयतु मे भागधेयं रघूणाम्।
आविर्भूयादमलकमलोदग्रमक्ष्णोः पदं मे
दिव्यं तेजो वरवरमुने! देवदेव! त्वदीयम्॥ ९४ ॥

रामः श्रीमान्रविसुतसखो वर्द्धतां यूथपालैः
देवी तस्मै दिशतु कुशलं मैथिली नित्ययोगात्।
सानुक्रोशो जयतु जनयन् सर्वतस्तत्प्रसादं
सौमित्रिर्मे स खलु भगवान्सौम्यजामातृयोगी॥ ९५ ॥

यस्मादेतद्यदुपनिषदामप्रमेयं प्रमेयं
कुर्वाणस्तत्सकलसुलभं कोमलैरेव वाक्यैः।
नीरोगस्त्वं वरदगुरुणा नित्ययुक्तो धरित्रीं
पाहि श्रीमन्! वरवरमुने! पद्मयोनेर्दिनानि॥ ९६ ॥

वरवरमुनिवर्य चिन्तामहन्तामुषं तावकीम्
    अविरतमनुवर्तमानानुमानावमानानिमान्।
निरुपधिपदभक्तिनिष्ठाननुष्ठाननिष्ठानहं
    प्रतिदिनमनुभूय भूयो न भूयासमायासभूः॥ ९७॥

वरवरमुनिवर्यपादावुपादाय सौदामिनी-
    विलसितविभवेषु वित्तेषु पुत्रेषु मुक्तेषणाः।
कतिचन यतिवर्यगोष्ठीबहिष्ठीकृतष्ठीवना
    विजहति जनिमृत्युनित्यानुवृत्त्या यदत्याहितम्॥ ९८॥

निरवधिनिगमान्तविद्यानिषद्यानवद्याशयान्
    यतिपतिपदपद्मबन्धानुबन्धानुसन्धायिनः।
वरवरमुनिवर्यसम्बन्धसम्बन्धसम्बन्धिनः
    प्रतिदिनमनुभूय भूयो न भूयासमायासभूः॥ ९९॥

यन्मूलमाश्वयुजमास्यवतारमूलं
    कान्तोपयन्तृयमिनः करुणैकसिन्धोः।
आसीदसत्सु गणितस्य ममाऽपि सत्ता-
    मूलं तदेव जगदभ्युदयैकमूलम्॥ १००॥

मूलं शठारिमुखसूक्तिविवेचनायाः
    कूलं कवेरदुहितुस्समुपागतस्य।
आलम्बनस्य मम सौम्यवरस्य जन्म
    मूलं विभाति सतुलं वितुलश्च चित्रम्॥ १०१॥

जयतु यशसा तुङ्गं रङ्गं जगत्रयमङ्गळं
    जयतु सुचिरं तस्मिन्भूमा रमामणिभूषणम्।
वरदगुरुणा सार्द्धं तस्मै शुभान्यभिवर्द्धयन्
    वरवरमुनिः श्रीमान्नामानुजो जयतु क्षितौ॥ १०२॥

पठति शतकमेतत् प्रत्यहं यः सुजानन्
    स हि भवति निधानं सम्पदामीप्सितानाम्।

www.prapatti.com

प्रशमयति विपाकं पातकानां गुरूणां
प्रथयति च निदानं पारमाप्तुं भवाब्धेः॥ १०३ ॥

अनुदिनमनवद्यैः पद्यबन्धैरमीभिः
वरवरमुनितत्त्वं व्यक्तमुद्घोषयन्तम्।
अनुपदमनुगच्छन्नप्रमेयः श्रुतीनाम्
अभिलषितमशेषं श्रूयते शेषशायी॥ १०४ ॥

॥ इति श्रीवरवरमुनिशतकं संपूर्णम्॥

www.prapatti.com